

та ресоціалізації неповнолітніх. Інакше кажучи, кримінальне провадження щодо неповнолітніх повинно мати виховне значення, забезпечити мінімальний негативний вплив на формування особистості неповнолітнього.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 10.
2. Статистична інформація Генеральної прокуратури України за 2014-2018 рр. – URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. (дата звернення: 25.04.2019).
3. Ухвала Краматорського міського суду Донецької області від 15.11.2016 року у справі № 234/16981/16-к. – URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62802882>. (дата звернення: 25.04.2019).
4. Ухвала Чуднівського районного суду Житомирської області від 22.09.2017 р. у справі № 294/1548/17. – URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69068936>. (дата звернення: 25.04.2019).
5. Абросімова Ю. А. Злочинність неповнолітніх в Україні в умовах економічної кризи // Право і суспільство. – 2009. – № 2. – С. 98-102.
6. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. / В.В. Голіна. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. – 120 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Курило В. В.,

магістрант, кафедра правознавства, ПУЕТ;

науковий керівник – доц. Білокінь Р. М.

Змагальність є формою організації судочинства, для якої характерними є чітке розмежування функцій обвинувачення, захисту та вирішення справи по суті відповідно між прокурором (приватним обвинуваченим, потерпілим), обвинуваченим, підозрюваним (захисником) і судом (суддею); процесуальне рівноправ'я сторін обвинувачення і захисту; розгляд справи шляхом полеміки сторін перед незалежним та неупередженим судом. Змагальна побудова

судового процесу є гарантією всебічності і повноти, законності та обґрунтованості вироку.

Змагальність визначає лише становище сторін у системі кримінально-процесуальних відносин, встановлює вимогу щодо обсягу прав та обов'язків кожної з категорії учасників кримінального провадження, однак сама по собі вона не дає змоги досягнути його мети та фактичної рівності сторін, яка на сьогодні в практиці її реалізації має низку процесуальних проблем.

Проблеми змагальності крізь призму доказування та дослідження доказів у теорії кримінального процесуального права вивчали як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема: Ю.М. Грошевий, О.В. Капліна, М.Є. Шумило, М.С. Строгович, А.Р. Белкін, Р.С. Белкін, М.М. Ковтун, В.О. Коновалова, П.А. Лупінська, В.Т. Маляренко, М.А. Маркуш, М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, В.О. Попелюшко, М.М. Полянський, М.С. Строгович та ін.

Аналіз змісту принципу змагальності, а також з'ясування проблем його нормативного значення в системі принципів кримінального судочинства.

По-різному підходять до трактування принципів кримінального процесу, в тому числі принципу змагальності в ньому.

На думку М.С. Строговича, якого вважають одним з основоположників вчення про змагальність сторін у кримінальному процесі, принципом змагальності є така побудова судового розгляду, в якій обвинувачення відділено від суду, котрий вирішує справу; обвинувачення і захист здійснюються сторонами, наділеними рівними правами для відстоювання своїх позицій і спростування позицій протилежної сторони, причому обвинувачений (підсудний) є стороною, яка користується правом на захист; суду належить управління процесом, активне дослідження обставин і вирішення самої справи [3, с. 189].

Реалізовувати принцип змагальності можливо через процес збору доказів які є складовою частиною дослідження, також їх доцільно розглядати в одночасному зіставленні предмета обвинувачення та предмета виправдання, а також крізь призму забезпеченого права особи на захист, результатом якого може бути постановлення виправдувального вироку. Тим більше, що в положеннях КПК України, які безпосередньо визначають дослідження доказів (ст. 357, ст. 358, ст. 359), змагальність та рівність сторін, відносно реалізовано [1].

Водночас науковці, які досліджують цей напрям, стверджують про відсутність рівності у правах сторін обвинувачення та захисту щодо їх збору не на користь останньої. Незважаючи на закріплену рівність прав сторін на збирання та подання до суду речей,

документів, інших доказів, сторона захисту й далі фактично позбавлена рівної можливості стосовно збирання та подання доказів.

Відповідно до ст. 93 КПК України, захисник може лише ініціювати перед слідчим, прокурором, слідчим суддею проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій з метою одержання сприятливої для захисту доказової інформації [5].

Переважа сторони обвинувачення перед стороною захисту виражається і в тому, що остання також частково позбавлена права здійснювати допит свідка і в досудовому розслідуванні. За загальним правилом, допит свідка під час досудового розслідування може здійснювати лише сторона обвинувачення, і лише у виняткових випадках допускається допит свідка іншою стороною кримінального провадження в ході досудового розслідування в судовому засіданні після звернення з клопотанням до слідчого судді про проведення такого допиту (ст. 225 КПК України) [1].

Водночас сторона захисту наділена правом отримувати від учасників кримінального провадження та інших осіб за їхньою згодою лише пояснення, які, відповідно до ч. 8 ст. 95 КПК, не є джерелом доказів [1]. Крім того, таке право є умовним, адже залежить від волі опитуваних осіб і, на відміну від аналогічного права сторони обвинувачення, нічим не гарантується [4, с. 3].

Нинішня незахищеність свідка негативно впливає на змагальність сторін у дослідженні доказів, враховуючи можливу подальшу зміну його процесуального статусу на підозрюваного (обвинуваченого). Також не покращує стану змагальності сторін наявна в новому КПК (ст. 225) можливість допиту свідка за відсутності сторони захисту, якщо на момент його проведення жодній особі не повідомлено про підозру у кримінальному провадженні [5].

З метою усунення зазначеної колізії та забезпечення реалізації принципу змагальності під час судового слідства й рівноправної участі сторін у дослідженні доказів М.М. Маркуш пропонує закріпити в законі право свідка брати участь у процесі за участі захисника [2, с. 83]. Це нововведення можна підтримати і погодитись із цією пропозицією, однак є необхідним посилити таку позицію шляхом унеможливлення допиту свідка без участі захисника у кримінальному провадженні.

Нерівноправними залишаються сторони і в питанні ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення.

Так, відповідно до ст. 221 КПК України, слідчий, прокурор зобов'язані за клопотанням сторони захисту, потерпілого, представника юридичної особи, стосовно якої здійснюється провадження, надати їм матеріали досудового розслідування для ознайомлення, за винятком матеріалів про застосування заходів

безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню [1]. Невизначеним та таким, що реально ускладнює можливості сторони захисту щодо ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, є трактування «може зашкодити досудовому розслідуванню», яке має бути доопрацьовано та максимально конкретизовано з метою уникнення процесуальних зловживань зі сторони обвинувачення.

Отже, законодавчо закріплений принцип змагальності має низку проблем щодо його практичної реалізації, які виникають у процесі дослідження доказів. Це, перш за все, підтверджується і виявляється у закріплених кримінальним процесуальним законом неоднакових умовах сторони обвинувачення та захисту в реалізації процесуальних механізмів збору доказів, саме за яких сторона захисту обмежена в реалізації її права на отримання всіх можливих доказів доведення невинуватості особи, обстоюванні своєї позиції, захисті прав, свобод та законних інтересів підзахисного, що зрештою призводить до певної асиметрії у формуванні позицій виправдувального характеру на користь обвинувальних.

Особливо це відчутно на стадії досудового розслідування, в якій сторона обвинувачення має відповідні процесуальні переваги перед стороною захисту.

Принцип змагальності у кримінальному процесуальному законодавстві має не лише нормативно, а й фактично закріпити встановлену відокремленість сторін та їх рівність у здійсненні відповідних допустимих процесуальних дій щодо доказів як фактичних даних, що в практиці кримінального судочинства стане надійним, ефективним інструментом забезпечення об'єктивного та повного дослідження доказів для встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження, як умови досягнення його мети.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України, чинний, поточна редакція – Редакція від 11.01.2019, підстава – 2227-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 9-10. – № 11-12, № 13. – Ст. 88.
2. Маркуш М.А. Принцип змагальності в кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Маркуш М.А. – Х., 2005. – 210 с.

3. Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса : в 2-х т. / М. С. Строгович. – М. : Наука, 1968–1970. – Т. I. – 1968. – 468 с.
4. Шиба І.О. Принцип змагальності за КПК України / І.О. Шиба // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 19 (2'2013). – С. 1-6.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар/ за загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК НАУКА, СИСТЕМА ЗНАНЬ ТА ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Логінов О. В.,

магістрант, кафедра правознавства, ПУЕТ;

науковий керівник – д.ю.н. Білокінь Р. М.

На сьогоднішній день в нашій державі публічне адміністрування переживає досить складну трансформацію. Потреба в реформуванні спричинена низкою проблем, які, в першу чергу, торкаються утворення науково-методологічного підґрунтя публічного адміністрування, осмислення його ключової ролі у процесі його практичного застосування (наприклад, здійснення регіонального управління та місцевого самоврядування), однак дані проблеми потребують більш досконалого вивчення та врегулювання.

Питанням щодо особливостей публічного адміністрування приділялось багато уваги у працях багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, зокрема таких: М. С. Айрапетян, О. П. Голубуцький, Б. Дженкінс, Н. В. Іванчук, М. Кастельс, Н. Р. Нижник та інші.

Метою роботи є дослідження особливостей публічного адміністрування як науки, системи знань та практичного застосування.

Публічне адміністрування прийнято розглядати у широкому та вузькому значенні. У вузькому сенсі публічне адміністрування пов'язане із виконавчою гілкою влади та аналізується як спеціальна діяльність державних службовців та осіб, які працюють у соціальній сфері, у неурядових організаціях, організаціях і установах, які існують на спонсорські кошти із ціллю забезпечення життєдіяльності країни на рівні державного, регіонального та місцевого управління та здійснюють вивчення, розробку і впровадження публічної політики. Публічне адміністрування у широкому сенсі вчені розглядають та